

II. Показатели на динамиката и на плана по производителността на труда

Задачата на установяване динамиката се показва сравнително проста, когато се касае до един отделен вид продукти и продукти от едно качество. Индексът на производителността на труда в такъв случай изразява съотношение между два прости показателя за нивото на производителността, респ. обратното отношение на показателите за трудоемкостта от двата периода. Индексът на производителността, представляващ съотношението между преките показатели на нивото на производителността, се изразява обикновено в натуралната форма на предмета — в килограми, литри и пр. Слаба страна в това натурално изразяване на производителността на труда е, че не се отразяват и качествените изменения, които може да са настъпили в продуктите през изтеклото време. Тая отрицателна страна на индекса в натурално изражение е впрочем по-малко тежка в селскостопанското производство, отколкото в промишлеността (особено в машиностроенето и други преработвателни индустрии). Настъпилите качествени изменения може да бъдат освен това отчетени, ако количествата бъдат изразени в стандартен тип продукти по дадено качество (захарност, масленост и др.).

С приблизително значение на натуралните показатели е изразяването на продукцията от разнородни или еднородни, но не съвсем сходни продукти в приравнени натурални единици по определен общ за тях критерий — зърнени продоволствени култури или продоволствени изобщо продукти, по тяхната хранителна стойност, фуражните култури по крѐмното им съдържание, захарното цвекло по процента на захарността и т. н.

Особен тип на такова приравняване е приравняването на различните родове тракторна работа към условни декари мека (средна) оран. Подобни приравнения се правят и с оглед на използването на комбайните и другите орѐдия на труда.

Изразяването на продукцията и оттам на производителността на труда в условни натурални единици има приложение все пак само за продукти със съществено общи черти и само доколкото тези общи черти са действително основни за потребителното значение на продуктите. Неправилно е съставянето на такива групи по несъществени от гледна точка на производителността на труда черти — напр. по някои външни белези, по биологическите особености на индивидите и др. подобни.

Определените по такъв начин показатели на производителността са също така несравними и несъпоставими едни с други, както са несравними помежду си и индивидуалните показатели в натурално изражение. Никак не може на основа на такива групови показатели да се изчисли общ показател на производителността на труда за продукцията, която съдържа в себе си две или повече такива различни групи продукти, както не би могло да се съизмерват помежду си показателите на две отделни групи (например групата продоволствени продукти, съставена по хранителната стойност на продуктите и групата фуражни култури, съставена по крѐмното съдържание на продуктите.)

От по-друг род е формата, при която различните по род и вид продукти биват дадени в натуралните форми на един отделен вид продукт, въз основа на съотношението на трудоемкостта на всички тези други видове продукти към трудоемкостта на избрания вид продукт,